

אורות השבת

גליון מס' 745

בטאון הרבנות והמועצה הדתית באר-שבע וממלכת התורה בעיר האבות שע"י רשת מוסדות "קול יהודה"

עורך: הרב עוזיאל אדרי

פרשת השבוע: שמות

אחראי מערכת: הרב אברהם טריקי

דבר רב העיר שליט"א

מבחנו של מנהיג

ומלשה היתה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדן וינהג את הצאן אחר... (שמות ג, א) אחר המדבר: להתרחק מן הגזל שלא ירעו בשדות זרים (רש"י)

גדולי האומה משה רבינו ודוד המלך ע"ה נבחרו להנהיג את ישראל אחרי שעמדו בכור המבחן של 'רועה צאן', כדברי המדרש: 'ה' צדיק יבחו, בדק לדוד בצאן ומצאו רועה יפה וכו'. ואף משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן, אמרו רבותינו כשהיה משה רבינו ע"ה רועה צאנו של יתרו במדבר ברח ממנו גדי ורץ אחריו עד שנזדמנה לו בריכה של מים נעמד הגדי לשתות, כיון שהגיע אצלו משה אמר: אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני הצמא, עיף אתה, הרכיבו על כתפו והיה מהלך אמר הקב"ה יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם, חיך אתה תרעה צאני ישראל'.

והדברים מופלאים, שהרי משה ודוד היו ראויים מצד גדלותם המופלגת להנהיג את ישראל. שכן מצינו בגמ' (ראש השנה כא, ב): 'חמישים שערי בינה ירדו לעולם ארבעים ותשעה ניתנו למשה', ומכאן דרשו עליו את הפסוק (תהלים ח, ו) 'ותחסרהו מעט מאלוקים'. ואכן קראו הכתוב (דברים לג, א): 'איש האלוהים'. זאת ועוד, שבמקום אחר (דברים רבה יא, ג) הכתירוהו רבותינו בכתר 'ואת עלית על כולנה'. וכן בדוד הפליגו רבותינו בתכונותיו המיוחדות, כמבואר בסנהדרין (ג, ב) על הפסוק (שמואל א - טז, יח) 'יודע נגן וגיבור חיל ואיש מלחמה ונבון דבר ואיש תואר וה' עמו' - שלא היה גדול ממנו בתורה. והלב משתומם, מדוע לא עמדה להם גדלותם המופלגת ותכונותיהם הרבות, עד שהוצרכו לעבור בכור המבחן של 'רועה צאן'! וביותר יפלא, הלא משה רבינו ע"ה כבר הוכיח את מסירותו להצלת אחיו העברי מיד המצרי אשר הכהו, ואם כן מדוע הוצרך למבחן הצלת 'הגדי' כדי להוכיח את מסירותו להצלת אחיו. **ברם** לכשנתבונן נראה, שכגודל תכונותיו המופלגות של המנהיג, כך הצורך להעבירו בכור המבחן דווקא בדבר 'הקטן', שכן טבע הוא באדם גדול לעמוד במבחנים גדולים או לעסוק בדברים העומדים ברומו של עולם - כדוגמת הצלת נפשות. אולם המבחן האמיתי לאדם גדול הוא לרדת אל העם ולעסוק גם בפרטים הקטנים הנוגעים לצאן מרעייתו. והן הם דברי רבותינו במדרש (שמות רבה ג, א) אודות בחירתם של משה ודוד: 'אין הקב"ה נותן גדולה לאדם עד שבדקהו בדבר קטן ואחר כך מעלהו לגדולה'. ואכן זו גולת הכותרת במנהיגותו של משה 'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה' (במדבר יב, ג), רוצה לומר שכעוצם גדלותו כך גודל מעלתו להגיע לביטול עצמי מוחלט בפני כל אדם - קטן כגדול. וזה שהעיד עליו הכתוב 'וירד משה אל העם' (שמות יט, כה).

ובזה נבין דברי הבעל שם טוב, אשר העיר על דברי המדרש הנ"ל, כלום זו מנהיגות אחראית להפקיר עדר שלם בשביל גדי אחד שברח. וביאר, שכאשר העדר מאוחד אינו צריך הנהגה, אך כשגדי אובד פרש מהעדר, שם צריך מנהיג להחזירו אל התלם ובוה נמדדת גודל מנהיגותו. **והאמת** תורה דרכה, שתכונה זו היתה טבועה בשרש נפשו של משה רבינו עוד בהיותו נסיך בארמון פרעה, וכה הם דברי הכתוב (שמות ב, יא): 'ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו'. וכבר העיר רבי משה אלשיך (שם) מה בא הכתוב להשמיענו בוה, וכי אין אנו יודעים כי משה גדל בימים ההם. וביאר בזה הלשון: 'בא ללמדנו, כי איש מישראל שעולה לגדולה בזמן שכל ישראל בצרה, אין ראוי לו לומר שלום עליך נפשי, רק להיות עמהם בצרה. וזה יאמר ויהי שהוא אינו צרה בימים ההם (כל לשון ויהי במקרא - הוא לשון צרה), ואז יגדל משה - שעלה לגדולה בן בת המלך וגדול בבית המלכות, ולא יאות לו להיות פורש מצרתם. על כן, ויצא אל אחיו וירא בסבלותם, רואה ומצטער בצרתם', עכ"ל. ולאור האמור לעיל, אפשר לחדד הדברים, שמבחן גדלותו של משה נמדד ביציאה אל אחיו לראות בצרתם, וזה שאמר 'ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם' - הא בהא תליא, והבן.

המשך דבר רב העיר במדור "אורות הכשרות"

דבר העורך

שמות הקודש של הגאולה

לחומש שמות קורא לו הרמב"ן ספר הגאולה, כי בו מסופר על גאולת ישראל ממצרים, ובו מרומזת ג"כ הגאולה העתידה.

הבעש"ט הק' סיפר כאשר בהיותו כבר בגיל בר מצווה זכה לחזיונות מן השמים שנגלה אליו אחיה השילוני רבו של אליהו הנביא, והיה מלמדו כל השמות הקדושים, מלבד שם אחד שלא לימדו, בהסבירו לו ששם נכבד ונורא זה גם הוא אינו יודע, כי נמסר בידי השטן, משום שכאשר נשלח להחריב את בית המקדש סידר בתנאי עד שיתנו לו את שם המפורש זה כמשכון, שבכוחו להביא את הגאולה. הבעש"ט לא ויתר, ובמשך כל חייו עמל ויגע להוציא את השם הק' מידיו של השטן, אולם מן השמים הזהירוהו שצדיקים רבים ניסו אך נזוקו קשות. אעפ"כ לא הרפה, ולאחר מאמצים טמירים וכוונות נשגבות ירד השטן לפניו כשהוא רוגז ושואג "טיפה סרוחה! לעוה"ז יודתי רק פעמיים, בחורבן בית ראשון ובחורבן בית שני, ועתה הטרחתני לבא בשלישית לעולם שפל זה." וסיים הבעש"ט ענייתו לו "איני ירא אלא רק מהקב"ה, והצלחתי להוציא בלעז מפיו, וזהו נשמתו של בעל התניא".

ברכת לכת לאל ואברהם הרב עוזיאל אדרי

רב קהילת קודש 'שבטי ישראל' שכונה יא' באר שבע

לוח זמנים שבועי

שבת קודש	יום א'	יום ב'	יום ג'	יום ד'	יום ה'	יום ו'	יום ז'	לוח הזמנים
13.01.18	12.01.18	11.01.18	10.01.18	09.01.18	08.01.18	07.01.18	06.01.18	מדינת לבאר-שבע
5:35	5:35	5:35	5:35	5:35	5:35	5:35	5:35	עלות השחר
5:41	5:41	5:41	5:41	5:41	5:41	5:41	5:41	זמן טלית ותפילין
6:44	6:44	6:44	6:44	6:44	6:44	6:44	6:44	זריחה - תנן החמה
8:42	8:42	8:42	8:41	8:41	8:41	8:41	8:41	סיו"ק לש' לדעת מג"א
9:13	9:13	9:13	9:13	9:12	9:12	9:12	9:12	סיו"ק להתיא והג"א
11:50	11:49	11:48	11:47	11:46	11:46	11:45	11:45	הצות יום ולילה
12:20	12:19	12:19	12:19	12:18	12:18	12:18	12:18	מנחה גדולה
16:09	16:08	16:07	16:06	16:05	16:04	16:04	16:04	פלג המנחה
17:01	17:00	17:00	16:59	16:58	16:57	16:56	16:56	שקיעה
17:14	17:13	17:12	17:11	17:10	17:10	17:09	17:09	צאת הכוכבים

זמני הדלקת הנרות

שמות	פרשת השבוע:
הפטרה	דברי ירמיהו
כניסת השבת:	16:35
יציאת השבת:	17:26
רבנו תם:	17:58

אורות הכשרות

ואם יש את נפשך לדעת מהו 'וירא בסבלותם' האמור בכאן, צא ולמד לדברי המדרש (שמות רבה א, כז): 'שהיה רואה בסבלותם ובוכה ואומר, חבל לי עליכם מי יתן מותי עליכם, שאין לך מלאכה קשה ממלאכת הטיט. והיה נותן כתפיו ומסייע לכל אחד ואחד מהם, ואומר מי יתן מותי תחתיו... אמר הקב"ה, אתה הנחת עסקך והלכת לראות בצרתם של ישראל ונהגת בהם מנהג אחים, אני מניח את העליונים ואת התחתונים ומדבר עמך, עכ"ל. והדברים מדהימים ומדברים הם בעד עצמם!

ושמעתי בזה ביאור נפלא ע"ד הגמ' (מגילה כח, א): 'שאלו תלמידיו את רבי זירא, במה הארכת ימים, אמר להם, מימי לא הקפדתי בתוך ביתי ולא צעדתי בפני מי שגדול ממני... ולא ששתי בתקלת חבירי ולא קראתי לחבירי בחניכותו'. וצריך ביאור, מאי רבותא יש בזה שלא שמח על צרת חבירו עד שבעבור זה זכה לאריכות ימים, והרי מקרא מפורש (משלי כד, יז) ומשנה ערוכה היא (אבות ה, יט) 'בנפול אויבך אל תשמח'. אלא הכוונה בזה, שבעת צרת חבירי, לא שמחתי בזמן שמחתי, כי איככה אוכל לשמוח בשמחתי כאשר חבירי שרוי בצרתו. **מעשה** מופלא מסופר על הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, אשר אחר פטירתו מן העולם התקבלה בביתו שיחה טלפונית סמוך לכניסת שבת. מעבר לקו היתה אישה אשר ביקשה לשוחח עם כב' הרב, אך הצטערה מאוד לשמע הבשורה המרה כי כב' הרב נפטר לבית עולמו. לשאלת אחד מבני הבית במה יוכל לעזור לה, ביקשה לברר את זמני כניסת השבת. לתמייה בן המשפחה האם לשם כך את מתקשרת לגדול הדור וכי קשה לך להשיג לוח זמני הדלקת הנרות, השיבה האישה, אני מתפלאת על תמיהתך, הרי זה כבר יותר משלושים שנה שאני נוהגת מדי שבוע להתקשר לכב' הרב לברר מהו זמן כניסת השבת, ותמיד השיב לי בסבלנות רבה ומעולם לא הפנה אותי ללוח שנה... אכן זוהי תורת המנהיגות במלוא הודה והדרה!

בכרת לבת לאום ומבורך

הרב יהודה דרעי*
הרב הראשי וראב"ד באר-שבע

אורות הפרשה

הגוף והנשמה

מבאר רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א: "וירא איש מצרי מכה איש עברי" כל סיפורי התורה הם בעלי משמעות רוחנית נצחית: 'מצרים' מורה על מיצרים והגבלות. 'איש מצרי' - זה הגוף הגשמי שעושה כל שביכולתו להשתלט על ה'איש עברי' - שזה הנשמה. מלמדנו משה רבינו, שכאשר רואים יהודי שהגשמיות מתגברת אצלו על הרוחניות והגוף מכה את הנפש - אסור לעמוד מנגד. 'משה רבינו' שבכל דור מעניק לנו את הכוח להתגבר על הגוף הגשמי ולהציל את הנשמה היהודית.

איש מצרי

מבאר ה"אבני אזל": "ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרועים... ויאמר אל בנותיו ואיו" יתרו פנה לבנותיו במילת השתאות והתפעלות "ואיו" מפני שהתבונן - אדם המסוגל לחרף נפשו למען נרדפים ומעונים, ודאי איננו מצרי רגיל, 'מצרי' שכזה יש לחפש, ולהתבונן בו בהתפעלות ובפליאה.

יודע אלוקים

כתב בעל הטורים: "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצריימה" - שמות בני ישראל הבאים - ראשי תיבות "שביה". רמז לכך, שגם בהיותם שבויים במצרים, נשארו "שמות בני ישראל" - לא שינו את שמם. מוסיף ה"מעיינה של תורה": "וירא אלוקים את בני ישראל וידע אלוקים" הקב"ה ראה כיצד בני ישראל נצמדים ליהדותם ולמרות כל הנגישות והעינויים לא נגרע מאומה מהוד צורתם היהודית, שכן לא שינו את שמם, לשונם ומלבושם, ולפיכך "יודע אלוקים", וגמו אומר לגואלם.

ביאת הגואל

כתב השפת אמת (מסכת ר"ה יב): "לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים" ביאת הגואל - יתכן שעדיין איננה הגאולה, כשם שביאתו של משה למצרים הייתה לפני שנועשתה הגאולה בפועל. כך יוכל להיות בגאולה העתידה, שקודם תהיה ביאת הגואל, ורק אחרי משך זמן תבוא הגאולה.

גאון יעקב

כתב ב"ליקוטי שיחות": "ויקח משה את מטה האלוקים בידו" - משה חלק לפרעה את הכבוד הראוי לו כמלך, אך עם זאת לא היסס לקחת איתו גם את "מטה האלוקים" - הוא דיבר איתו מתוך "גאווה יהודית - גאון יעקב" ותקיפות אלוקית, ולא חש כלפיו שום רגש נחיתות.

פרו וישרצו

כתב ה"אבן עזרא": "ובני ישראל פרו וישרצו" - התורה רומזת שגששות ישראל ילדו תאומים ויותר - ששה בכרס אחד. ואני ראיתי אשה שילדה ארבעה בנים בלידה אחת, והרופאים אומרים שאשה יכולה ללדת עד שבעה ילדים בלידה אחת.

ותמלא הארץ

כתב ה"עמק דבר": "ותמלא הארץ אותם" - לא רק בארץ גושן ישבו בני ישראל אלא הם גרו בכל ארץ מצרים. יעקב אבינו רצה שהם ישבו רק בארץ גושן, כדי שלא יתקרבו יותר מדי למצרים כדי שלא ילמדו ממעשיהם הרעים, ובכך חטאו ישראל שנטו והתקרבו אליהם.

פיתום ורעמסס

כתב ה"ליקוטי ראובני": "את פיתום ואת רעמסס" - כאשר יוסף לקח את בנימין לעבד, נתמלא יהודה חימה ושאגו שניהם ומעוצמת שאגתם נחרבו שתי ערים פיתום ורעמסס. לכן נגזר על בני ישראל לבנותן מחדש.

להחיות ולזון

הגמרא אומרת במסכת סוטה (יא, ב): "ותחיין את הילדים" - לא זו בלבד שהמילדות העבריות לא שמעו בקולו של המלך החזק פרעה ולא המיתו את הילדים, אלא עוד החיו אותם - היו מספקות להם מזון ומים.

לגדול ולסייע

כתב "ליקוטי הדרוש": "ויגדל משה" - מפרש רש"י: "נתגדל שלא כדרך העולם". דרך העולם, כשיהודי נעשה מקורב למלכות, הוא שוכח את סבלות אחיו המדוכאים. אך משה לא נהג כדרך העולם, אלא גם כאשר גדל בבית המלך, נשא בסבלות העם, ואדרבא כמה שנתגדל יותר עזר וסייע יותר.

נר ה' נשמת אדם

**הדברי תורה מוקדשים לע"נ
של מו"ר הכשר והצדיק,
איש האשכולות, צורבא דרבנן**

הרב אליהו חי חואטו דמרי זצ"ל

שנילב"ע כ"ג טבת, תשל"ד

יה"ר שזכות לימוד התורה

תהיה לע"נ הזכה והטהורה

"נפשו בטוב תלין וזרעו ירש ארץ"

ת.נ.צ.ב.ה

אורות ההלכה

תשובות הלכתיות משולחנו של מורינו המרא דאתרא הרה"ג יהודה דרעי שליט"א

הלכות ברכת הפירות

ש - היו לפניו כמה מיני פירות העץ, על איזה מהם יברך?

ת - אם היה ביניהם פרי משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, יש להקדימו על פני כל הפירות ומברך עליו ופוסט שאר פירות שהיו מונחים לפניו או שהיה בדעתו לאכלם. ואם היו כמה מיני פירות משבעת המינים, יקדים תחילת את החשוב שבהם, וזה סדר חשיבותם: חיטה, שעורה, זיתים, תמרים, ענבים, תאנים, רימונים. ואם לא היו לפניו פירות משבעת המינים, יקדים לברך על הפרי החביב עליו ופוסט בו שאר פירות.

ש - היה שולחן ערוך לפניו ובו יין ומיני מזונות, וכן פירות העץ והאדמה ומאכלים שברכתם שהכל נהיה בדברו, מהו סדר קדימתם?

ת - תחילה מברך על המזונות, ואחר כך יברך על היין ופוסט בו את כל המשקאות, ואחריו יברך על העץ לפי הסדר שנתבאר לעיל, ואחר כך יברך על פרי האדמה ויסיים באוכלים שחייבים עליהם ברכת שהכל נהיה בדברו.

ש - האם טוב לברך על הפרי בשלמותו או שעדיף לקלפו קודם הברכה?

ת - אם היה הפרי צריך קילוף כגון פירות הדר יש לקלפו קודם הברכה כדי שלא יפסיק בין ברכה לטעימה, והוא הדין אגוזים ושאר מינים הצריכים שבירה, יש לשברם קודם הברכה. וכן פירות שמצוי בהם תולעים כגון תאנים וכדומה, יש לפותחם קודם הברכה, שמא ימצא בהם תולעים ונמצא ברכתו בטלטה ח"ו. אך פרי יפה הנאכל עם קליפתו ואין חשש שמא התלעי, עדיף לברך עליו כשהוא שלם.

ש - קליפות פירות הדר מסוכרים או מצופים בשוקולד, מה ברכתם?

ת - קליפות פירות הדר כגון תפוזים וכדומה שעשו מהם מיני מרקחת, יש האומרים שמברך עליהם בורא פרי העץ, ויש אומרים בורא פרי האדמה, ויש אומרים שהכל נהיה בדברו שהוא ברכה הפוסטת את הכל, ובפרט בימינו שאין דרך לנטוע אילנות בשביל הקליפות אלא בעיקר בשביל הפרי. אבל קליפת האתרוג שעשאוה כמרקחה, מברך עליה בורא פרי העץ, מפני שקליפתו עבה והיא עיקר הפרי.

ש - פירות מרוסקים, מה ברכתם?

ת - פירות העץ או האדמה המרוסקים קצת באופן שעדיין ניכר צורתם, כגון תמרים או אבוקדו ובננה וכדומה אשר רוסקו במולג, פשוט שמברך עליהם את ברכתם המקורית. אך אם נימחו לגמרי כגון תפוחים ואסמים שנתשללו ואח"כ נטחנו בבלנדר, יש אומרים שברכתם שהכל נהיה בדברו, ויש אומרים בורא פרי העץ וכן הוא עיקר מנהג הספרדים. ומכל מקום בעל נפש וירא שמים ייקח פרי שלם ויברך עליו ויכוון לפטור את הרסק. אולם אם נתשללו במים ושאר מיני תבלינים ונמחו לגמרי כגון ריבות למיניהם או מרק ירקות טחון שאין הירקות ניכרים בו, מברך שהכל נהיה בדברו.

ש - פירות שנכבשו ברדיד הנקרא לדר, או פופקורן או חטיפי ציפס וכדומה, מהי ברכתם?

ת - פירות וירקות שנתעוותה צורתן ע"י מכבש או רדידים או חום וקלייה וכדומה, אף על פי שאבד תוארם ונשתנתה צורתם, אין ברכתם משתנה. לפיכך מברך על הלדר העשוי מפירות העץ - בורא פרי העץ ועל הפופקורן - בורא פרי האדמה, וכן על הציפס שנקלה אפילו דק מאוד באופן שאין ניכר צורתו - מברך בורא פרי האדמה.

ש - הכוסס או המטגן חטיפים באופן שברכתם "בורא פרי האדמה", האם הם קודמים לברכת העץ?

ת - אמנם לפי המבואר לעיל חיטה קודמת לברכת פירות העץ ואפילו אם הם משבעת המינים. מכל מקום, זה דווקא שכרכתם "מזונות" כגון שעשו מהם תבשיל או עוגה וכדומה. אבל הכוסס חטיפים או המטגנים (כדרך שנוהגים במקצת עדות), כיון שברכתם "בורא פרי האדמה" אינם קודמים לברכת העץ.

דבר רבני השכונות

הרה"ג שמעון הכהן שליט"א רב שכונה יא' באר שבע וראש מוסדות בית מוריה

משה רבינו לראות את השקופים

ב"ה, אנו מתחילים חומש חדש, חומש "שמות". חומש שמות נקרא ע"י בעל "הלכות גדולות" חומש שני למרות שלכל חומש יש שם לפי תוכנו, כגון: חומש "ויקרא" - נקרא "חומש הכהנים" כיון שעוסק בענייני הכהנים וכו', חומש שמות נקרא חומש שני ומשמעותו שהוא המשך ישיר של חומש בראשית. חומש בראשית עוסק באבות האומה והשבטים, חומש שמות עוסק כבר באומה, בעם עצמו וכפי שקורא לנו פרעה בראשית הפרשה "הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו" (א, ט) בני ישראל היו לעם שלם. פרשתנו עוסקת בהתחממותו של פרעה, כפי הטובה, "אשר לא ידע את יוסף" (א, ח), יוסף שהושיע את מצרים מצרת הרעב והפך את מצרים למעצמת על, ומכאן ואילך מתוך כפיות הטובה הזו מתחיל שעבוד בני ישראל בפרך ובעבודה קשה, עד ניסיון ההשמדה הראשון של העם, "כל הבה הילוד היאורה תשליכהו" (א, כב) - זהו הפתרון לבעיה היהודית. ב"ה, שלא עזב חסדו מעימנו, ובצד השעבוד הנורא נולד מושיעו של ישראל, "משה רבינו", אולם משה רבינו נלקח בשחר ילדותו אל בת פרעה "ויגדל הילד ותביאהו לבת פרעה ויהי לה לבן, ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתהו" (ב, י) משה רבינו חי את כל שנות ילדותו ובגרותו בבית פרעה כנסיך, ולא חסר מאומה, ילד חכם שהיה כבן לבת פרעה, ומן הסתם כולם פינקו אותו והרעיפו עליו אהבה, משה יכול ליהנות מכל הנאות העולם הזה בבית פרעה, ומי יודע אולי ברבות הימים היה הופך הנסיך להיות אפ"י המלך על מצרים. אולם משה רבינו יוצא מתוך הארמון, לראות מה קורה בחוץ, להיות שותף לחיים שמחוץ לארמון "ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם" (ב, יא). "וירא בסבלותם מלמד שהיה נושא עימהן בסבלותם, אמר כדי שלא אוציא עצמי מצער הציבור" (משנת רבי אליעזר פ"י) "שהיה רואה בסבלותם ובוכה ואומר: חבל לי עליכם, מי יתן מותי עליכם שאין לך מלאכה קשה ממלאכת הטיט, והיה נותן על כתפיו ומסייע לכל אחד ואחד מהן" (שמו"ר פא, לב). "רבי נחמיה אומר ראה כתפותיהם שהיו יורדות דם מן המשאות, והיה עושה להם רטיה על גבי המכה" (מדרש מכת"י) "רבי אליעזר בנו של ריה"ג אומר, ראה משוי גדול על קטן ומשוי קטן על גדול, משוי איש על אישה ומשוי אישה על איש, משוי זקן על בחור ומשוי בחור על זקן, היה מניח דרגון שלו והולך ומיישב להם סבלותיהם ועושה כאילו מסייע לפרעה" (שם). משה רבינו מלמד אותנו מהי לקיחת אחריות, לא מספיק לדעת שיש לעם ישראל סבל ויסורים, אלא להרגיש את זה ולהפנים את זה, להיות שותף לסבל ממש, לא מספיק לפרסם את ד"ח העוני ולומר נו באמת כמה זה נורא! כמה זה קשה! לדבר יום או יומיים בהכל דיבורים, ובזה נגמרת האחריות, נטילת אחריות פירושה לצאת ולעשות מעשה. "אמר הקב"ה אתה הנחת עסקיך והלכת לראות בצערן של ישראל ונהגת בהם מנהג אחים" (שם), שלושה דברים אומר הקב"ה למשה רבינו "הנחת עסקיך", מצאת את הזמן לטפל בבעיות של עם ישראל, תמיד אפשר לומר "אין לי זמן", "העבודה קשה", "אני עסוק מידי" וכו', משה רבינו מוצא את הזמן עם כל העיסוקים הרבים שלו, והלכת לא בשביל "הכיף" אלא "לראות בצערן של ישראל" ראית את הצער ולא התעלמת ממנו, אלא הרגשת אותו וכאילו היה מדובר במישהו מהמשפחה שלך "ונהגת בהם מנהג אחים". האיכפתיות מסירות הנפש של משה רבינו, היא מנהיגות שזוכה לסיעתא דשמיא ועליה אומר ה' אף "אני מניח את העליונים ואת התחתונים ואדבר עמך... לפיכך ויקרא אלקים מתוך הסנה" (שם). משה רבינו מתחבר לכל המצוקות של העם, מצוקות רוחניות ופיזיות, מצוקות חברתיות וכלכליות, מצוקות פיזיולוגיות וסוציולוגיות, מצוקות לאומיות ואמוניות. מבחן המנהיגות האמיתי הוא ביכולת של מנהיג לשים לב מצד אחד על טובת כללות האומה, ומאידך להגיע עד הרמה הפשוטה ביותר של האיכפתיות והדאגה לפרט לאדם היחידי ואפילו הפשוט ביותר, אצל משה רבינו אנו פוגשים את החמלה שמגיעה לא רק לאדם אלא אפילו לבעלי החיים, וכך דברי המדרש שהקב"ה בחן את משה רבינו בצאן, "ואף משה לא בחנו אלא בצאן. אמרו רבותינו: כשהיה משה רועה צאן של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי אחד ורץ אחריו עד שהגיע לחסות. כיון שהגיע לחסות נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיון שהגיע משה אצלו אמר לו: אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני שעיף אתה. הרכיבו על כתפו והיה מהלך. אמר לו הקדוש ברוך הוא: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם - חי"ך, אתה תרעה צאני. הוי: ומשה היה רעה" (שמות רבה פ"ב).

ברכת לב לאל ואבוק
הרב שמעון הכהן

רועה נאמן

אחד מחסידיו של רבי שניאור-זלמן מלאדי היה 'מלמד' בכפר קטן. הוא לימד קריאה וקצת תורה ותפילה את ילדיו של אחד הכפריים. היהודי הזה היה איש פשוט בתכלית, ומרוב בערותו גם לא ידע להפקיד על קיום המצוות, אך רצה שילדיו יקבלו חינוך יהודי. הוא שילם 'למלמד' שכר הוגן בעבור עבודתו, ונוסף על כך העניק לו אש"ל מלא.

הסיכום מראש היה כי המלמד נוסע לביתו פעמיים בשנה, כדי להימצא עם בני משפחתו ולמסור להם את שכר עבודתו. אך הנה באו הימים הנוראים, וה'מלמד' הפתיע את מעסיקו בבקשה חריגה - לנסוע אל רבו.

תחילה התקשה הכפרי לעכל את הבקשה. ראשית, הוא רצה שה'מלמד', שהיה היהודי יודע-הספר היחיד בסביבה, יימצא בכפר בתקופת החגים וינהיג את התפילות בבית-הכנסת המקומי, שבו היו נאספים היהודים הכפריים מכל האזור. שנית, הכפרי שראה ב'מלמד' תלמיד-חכם ואף קרא לו 'רבי', התקשה להבין לשם-מה צריך ה'רבי' שלו לנסוע לרבי אחר...

ה'מלמד', שכל ימות השנה התאמץ למצוא מסילות למוחם וליבם של ילדי הכפרי, ניסה עתה את כוח ההסברה שלו על אביהם. הוא הסביר לכפרי הפשוט כי הרבי שלו אינו 'מלמד' אלא-ף-ב"ת לילדים, אלא ענק בתורה ואיש קדוש, שאלפים מכל קצות הארץ נוהרים אליו ומבקשים להסתופף בצילו. כך כל ימות השנה ובמיוחד בימים הנוראים.

התקשה הכפרי לרדת לסוף דעתו של ה'מלמד', אבל הסבירו ותיאורו על הרבי הצדיק עוררו בו חשק להצטרף לנסיעה אל אותו רבי, שאפילו ה'רבי' שלו מעריץ כל-כך.

רצונו של הכפרי להצטרף אליו שימח מאוד את ה'מלמד', מפני שהוא-עצמו היה עני מכדי לשכור סוס ועגלה, וכבר התכוון לצעוד ברגל אל חצר הרבי. כעת, ידע, יזכה להגיע אל הרבי בעגלת הכפרי הרתומה לשני סוסים. ואמנם כך היה. הדרך עברה עליהם במהירות ובנוחות. גם צידה לדרך לא חסרה להם, בזכות הצטרפותו של הכפרי לנסיעה.

בהגיעם לחצר הרבי ראה הכפרי כי רבים לוחצים בחום את ידו של ה'מלמד' ומתעניינים בשלומו, בעוד הוא-עצמו, בהיותו דמות בלת-מוכרת בחצר, זכה להתעניינות מועטה. בעקבות זאת חש הכפרי עלבון ומירות.

לאחר שהתגבר על רגשותיו החליט הכפרי לעקוב אחר מעשי החסידים ולנהוג כמותם. יום אחד ראה כי החסידים נעמדים בפתח חדרו של הרבי ומתכוננים להיכנס ל'יחידות'. הוא לא ידע דבר וחצי-דבר על מהותה

הילולת בעל התניא זיע"א כד' טבת

מוסר - הכול

האדמו"ר הזקן רבי שניאור זלמן מליאדי, בעל ה'תניא', נסתלק בכ"ד בטבת תקע"ג. בשעה שנאלץ להימלט עם בני ביתו מפני צבא נפוליאון שכבש את רוסיה. ימים אחדים לפני הסתלקותו אמר: "ריבונו של עולם! אני יודע את מעלת הגילויים בגן עדן התחתון, אני יודע את מעלת הגילויים של גן עדן העליון, אני יודע את עוצם הגילויים העצמיים העליונים של מדרגת 'חכמה' ד'אצילות', אך אני מוסר את כל מסירות הנפש שעשיתי בימי חיי, כדי שכל מה שיהודי יבקש ממך, עד ביאת משיח, תאזין לו כפי שאתה מאזין לתפילתו של צדיק גמור בראש השנה". ועוד הוסיף ואמר: "נשבע אני בחיי נפשי, שבכל מקום שיהודי יעשה". משהו במסירות נפש, אבוא אליו לעזור לו

מושג - מהו צדיק

פעם ישב אצל הגאון האדיר הרצ"ב זיע"א חסיד אחד וסיפר לו על מסירות נפשם של החסידים, שמשמרים את נחלת היהדות ברוסיה, בשליחותו של הרבי שלהם. אמר הגאון: "האם יש לכם מושג כלשהו על מהותו של הרבי שלמענו אתם מוסרים את נפשכם?". הגיב החסיד בסקרנות: "מהשאלה משמע שלכם יש מושג בזה". הזדעזע הגאון: "לא, לא. אי אפשר שיהיה לנו מושג במהותו של הרבי. רק זאת אני יודע, שבכל ערב סוקר הרבי במחשבתו את העולם כולו, והוא תובע מהקב"ה שיסיר ממנו אברך שנתון בצוקה גשמית, הוא תובע מהקב"ה שיסיר ממנו את דאגותיו אלה, ומבטיח לקב"ה, שאם יספק לו את צרכיו..." יפעל האברך גדולות ונצורות ברוחניות.

טוב עין יבורך

"ותחיין את הילדים" הגה"ק בעל התניא זיע"א מבאר: שכאשר אדם גורם נזק לזולתו אין לו לניזק לבעוס על המזיק שכן אע"פ שהמזיק נענש על רוע בחייתו שבחר להרע ולהזיק לחבירו, הנה על הניזק דבר זה כבר נגזר עליו לפני כן מלמעלה ובכל אופן היה בא עליו הנזק הזה והרבה שלוחים למקום. אך הבדל גדול יש בין אם אדם בוחר לעשות רע לחבירו לבין אם בוחר לעשות טוב לחבירו שכאשר בוחר האדם בעשיית רעה אין באפשרותו להזיק יותר ממה שנגזר מן השמים. משא"כ לגבי השפעת הטוב שכאשר בוחר בעשיית טובה הוא גורם שמן השמים יוסיפו השפעה טובה לחבירו המקבל. ודבר זה נרמז בגמרא מסכת בבא קמא (צ"ב:) "חמרא למריה טיבותה לשקיי" חמרא - היין, למריה - שייך לאדון, אך טיבותה - צריך להכיר טובה, לשקיי - לעבד להחליט אם להוסיף לך וליתן כוס מלאה וגדושה בעין יפה. ואומר בעל התניא: שכן הוא ג"כ כלפי שמיא כאשר ליבו של יהודי מתעורר להיטיב עם זולתו באותו רגע נפתחים שערי שמים להשפיע שפע רב בעולם, וכן מוסיפים לחבירו יותר ממה שמגיע לו ויותר ממה שנגזר ונקצב עליו מלמעלה. ועל כן חמור העוון של כפיות טובה. ומוסיף בעל התניא שגם האדם המשפיע טובה לחבירו זוכה שהוא עצמו מתברך בשפע טוב, היות והוא היה הצינור שהוריד שפע רב לעולם. ועל כן נאמר "טוב עין יבורך".

של ה'יחידות', אך נאמן להחלטתו, עמד בין החסידים והמתין לתורו להיכנס פנימה.

הוא שיער כי החסידים מבקשים מהצדיק ברכות בעניינים החסרים להם, והחל גם-כן להכין את בקשותיו מהרבי.

לאחר שעה ארוכה של המתנה נפתחה הדלת והוא מצא את עצמו פוסע פנימה. הדרת-פניו של רבי שניאור-זלמן ועיניו החודרות בלבול את מחשבותיו של הכפרי ושיתקו את לשונו.

"נז", פנה אליו הרבי. הכפרי הנבוך שתק. "נז", דחק בו הרבי פעם נוספת. הכפרי איבד את שלוותו. "מה נז!", השיב בגסות, האופיינית למי שמעולם לא קרא ולא שנה.

"מה נז!?", השיב לו הרבי בנחת. "ובכן, קורה שיהודי כושל ונופל לשפל המדרגה. פעמים הוא נכשל בחטא זה ופעמים בחטא זה; יש שהוא נכשל בעוון פלוני וייתכן כי הלך אחר יצרו בעברה כזאת וכזאת". בתוך כך פירט הרבי שורה של עברות בדוגות חומרה משונות.

דמו של הכפרי הציף את פניו. הוא לא הניח לרבי להשלים את דבריו, פנה לאחור, פתח את הדלת בתנופה והסתלק מהחדר. הוא רתח מזעם על ה'מלמד' וחיפש אחריו בכל מקום. כשמצא אותו, שפך על ראשו קיתונות של רותחין. "אינך מתבייש?! הלא אתה אוכל כל השנה מכף-ידי; איך העזת לרוץ ולספר לרבי שלך על כל חטאי?".

ה'מלמד' ההמום התקשה לברור את מילותיו, וניסה לשכך את המת מעסיקו. הכפרי סירב להאמין לדברי ה'מלמד' כי מעולם לא דיבר עליו עם הרבי. "לא ייתכן!", צרח עליו בזעם.

ה'מלמד' המסכן נאלץ להיכנס אל הרבי ולגולל לפניו את השתלשלות הדברים. בעקבות זאת הוסיף רבי שניאור-זלמן את הכפרי אליו שנית. "יכול אתה להאמין לדברי ה'מלמד' כי מעולם לא הזכיר את שמך באוזניי", אמר הרבי לכפרי. "הסר מליבך כל כעס עליו".

הכפרי האמין לרבי. "אם-כן מניין ידע הרבי למנות בפירוט כזה את כל חטאי?!". שאל בתמימות אמיתית. הפעם נתן רבי שניאור-זלמן בכפרי מבט רחום. "וכי אמרתי שאלה העברות שלך?! רק ציינתי בארזניך כמה יכול יהודי להיכשל ועד איזו דרגה עלול הוא להידרדר".

הרבי השתק רגע. הכפרי בלע את רוקו ועיניו זעו מצד לצד. נראה היה כי מושג כלשהו על גדולתו של הרבי מצליח לפלס דרך אל תוכי מרוח הגס והבנתו הרדודה.

"אך מכיוון שבמו-פיך הודית כי נכשלת בעברות האלה", המשיך הרבי, "מוכרח אתה לעשות עליהן תשובה". קיבל הכפרי את עצת הרבי והחליט לנסות לכפר על מעשיו. הוא נשאר בחצר הרבי פרק-זמן נוסף, חזר בתשובה שלמה ואט-אט נפקחו מוחו ורליבו לתורה ולחסידות.

צבור שוחרי התורה
פוזבן לשיעור הפרת של חרב הגדול הדרשו חנוכה פה כפיין כרבליות
שלמה ליונשטיין
שיתקיים בעז"ה ביום ראשון כ' טבת תשע"ח (07.01.18) בשעה 20:30
בישיבת "נתיב השבים" שבז' 17 באר שבע

לרפואת
ר' יוסף שלמה בר עליה
ורחל בת סימי

לעילוי נשמת
מרת אסתר בת מרים ז"ל
ת.ג.צ.ב.ה.

שבת שלום